

A fejedelmi Rákócziak leszármazása.

A fejedelmi Rákócziaknak első, okíratilag kimutatható, egyes őséről mindeddig csak azt tudtuk, hogy Zsigmondnak hívták, hogy 1517-ben az abaújmegyei Felső-Vadászt megszerezte és hogy Ferencz nevű fivére volt. Hogy e két fivérnek ki volt az atyja: azt már régen keresték és keressük a nélkül, hogy csak a legkisebb támpontra is akadtunk volna. Jelen sorokban a világhírű családnak a 15-ik század végéig ismert tagokkal való összefüggését akarom bemutatni, úgy hogy most már a Rákócziaknak a 13-ik század kezdetén szereplő első őstől kezdve a fejedelmi ág kihalásáig *szakadatlan genealogiai láncolatot* nyújthatunk.

*

Tudjuk, hogy a Rákócziak már 1252-ben a zemplénmegyei Körtvélyes birtokosai¹ és hogy daczára annak, hogy ősi birtokaikból hébekorba bizonyos részeket másoknak kellett átengedniök, Körtvélyesen félbeszakítás nélkül birtokoltak. Vajjon a mellettük szereplő körtvélyesi birtokostárs-családok szintén a Bogát-Radván nemzetség sarjai-e, nem-e? határozottsággal meg nem állapítható; kétségkívül azonban, hogy köztük és a Rákócziak között számtalanszor ismétlődött sógorsági kapocs jött létre. E családok sorából ismerjük többnyire a kolcs-hosszúmezei *Körtvélyesi*, körtvélyesi *Asgúti* és körtvélyesi *Porkoláb*-okat.

Körtvélyesi Asgúti Mátyás fia Istvánnak hosszadalmas pere volt Rákóczi Péter ellen, kinek 1506-ban bekövetkezett halála után a per édes fivérére, Rákóczi Lajosra szállt. Lajoson kívül azonban még a következő körtvélyesi birtokosok szerepeltek mint alperesek:

---

¹ V. ö. „A Rákócziak családi történetéhez“ cz. a. az Erdélyi Múzeum 1898. évi I. és II. füzetében megjelent dolgozatommal.

1. Körtvélyesi Porkoláb Ambrus, 2. Körtvélyesi György, 3. Rákóczi Mihály és fia László, 4. Rákóczi Ferencz.

II. Ulászló királynak Budán 1506 december 1-én kelt parancsa alapján a leleszi konvent Kaposi Péter saját keblebeli papot azzal bízta meg, hogy Nenkei Gergely mester királyi emberrel együttesen Asgúti István ügyében járjon el. A két megbízott erre a következő jelentést intézte a konventhez :

1506 december 18-án Körtvélyesi György és Porkoláb Ambrus körtvélyesi birtokában megjelenvén, mindenek előtt a vitás birtokrészek szomszédait hívták össze; nevezetesen pedig Hrabóczy Bertalant, Possai Miklóst, Tussai Miklóst, Semsei Mátyás képviselőjét (bizonyos Péter nevű nemest), Horvát Gergelyt, mint Bánóczy András képviselőjét, Körtvélyesi Pál fiát Györgyöt és Körtvélyesi Antalt. Midőn már most az összes egybehívottak és peres felek együtt voltak és a királyi ember a konventi felhatalmazás felolvasása után a felperes javára mindazon a királyi ítéletben kimondott tételeket foganatosítani akarta, előlépett *néhai András fia Rákóczi Zsigmond, mint a nevezett néhai András leányának, Rákóczi Borbálának képviselője* és előadta, hogy a körtvélyesi ingó és ingatlan birtokra vonatkozó tulajdonjog nem Porkoláb Ambrus úré, hanem *(Zsigmondnak) az ő saját édes nővééré, Borbáláé, nevezett Porkoláb Ambrus feleségéé*. Ambrus úr, alig hogy e nyilatkozat elhangzott vala, röviden, de velősen intézte el a dolgot, a mennyiben a bizottságot kivont karddal birtokából kikergette. Ugyanezt tette azon napon Körtvélyesi György is.

Másnap, azaz 1506 december 19-én megjelent a bizottság Rákóczon, hogy ott Rákóczi Péter, Mihály és fia László, továbbá Rákóczi Ferencznek birtokrészeit a felperes számára lefoglalja. Megjelentek a következő szomszédok: Nátafalvai Csontos Simon, Körtvélyesi Antal, Sztárai Lőrincz, Tussai Miklós, Hrabóczy Bertalan, Sztankóczy Deák János. Itt is azonban ismétlődött a tegnapi jelenet. Midőn a királyi ember a lefoglalást akarta foganatosítani, megjelent Rákóczi Mihály úgy saját, mint László nevű fia nevében, *Rákóczi Zsigmond saját és édes fivérének Ferencznek és mindkettőjük rokonának Rákóczi Lajosnak nevében*, továbbá bizonyos Zusko Balázs, a nevezetteknek egyik házitisztje Zsigmond, Ferencz és más alperesek nevében, mire az összes alperesek ellenmondásuk elhangzása után a

bírói kiküldötteket kivont karddal kikergették és eljárásukat meg-
hisztették. A konvent erről aztán értesítette a királyt.

A pör további mozzanatairól csak annyit tudunk, hogy Ulászló
1507-ben újabb ítéletet hozott, mely az alperesekre nézve kedve-
zően hangzott.

Az eddig előadottak bizonyítékait a leleszi konvent levéltárá-
ban őrzött két oklevél adja, melyeknek hiteles másolatait br. Appel
Jenő kapitány úr szívésségének köszönöm. Az egyiknek levéltári
jegye: No. 26 Actorum anni 1506. (L. E. folio 672—675), a másiké:
Prot. I. fol. 34. (Relatio novi iudicii Kurthweles). Szó szerinti latin
szövegük pedig a következő:

I.

Serenissimo Principi Domino Wladislao Dei gratia Regi Hun-
gariae et Bohemiae etc. Domino ipsorum gratiosissimo. Benedictus
Kornys praepositus et conventus Ecclesiae Sanctae Crucis de Lelesz
orationum suffragia devotarum perpetua cum fidelitate. Vestra nove-
rit Serenitas, quod cum nos summo eum honore receptis literis
Vestrae Serenitatis adjudicatoriis sententionalibus modum et for-
mam ejusdem possessionis reambulationis aestimationis occupationis
ac titulo pignoris statutionis rerumque et bonorum ablationis per
vestrum regium et nostrum homines exequi debendarum in se
experiments Budae feria quinta proxima post festum Beati And-
reae Apostoli proxime praeteritum, in praetactis literis ipsius vestrae
Serenitatis expressarum, pro parte nobilis Stephani filii Mathiae
Asguthy de Kerthwelyes contra nobiles Ludovicum fratrem carna-
lem condam Petri de Rakocz, in quem mortuo ipso condam Petro
fratre suo praesens causa est condescensa et Ambrosium Porkolab
de dicta Kerthwelyes, Georgium de eadem, Michaellem de Rakocz
et Ladislaum filium eiusdem ac Franciscum de eadem confectis et
emanatis, nobisque praeceptoribus loquentibus et directis; quas habita
seriei executione capite sigilli nostri consignantes, exhibentibus resti-
tuimus, juxta earundemque continentias et mandatis ipsius Vestrae
Serenitatis nobis literis in eisdem injunctis, obedientes ut tenemur,
una cum nobili magistro Gregorio de Nenke homine eiusdem Vestrae
Serenitatis, inter alios homines regios nominatim conscriptos nos-
trum hominem videlicet religiosum fratrem Petrum de Kapos pres-
byterum ecclesiae nostrae conventualem ad praemissa fideliter exe-
quenda nostro pro testimonio fidedignum duxissemus destinandum;
qui tandem exinde ad nos reversi, nobis uniformiter retulerunt in
hunc modum: quomodo ipsi sabbatho proximo ante festum Beati
Thomae Apostoli nunc proxime venturum ad faciem praetactae

possessionis Kerthwelyes, in comitatu Zempleniensi praedicto existentis habitae, consequenterque portionum possessionariam annotatorum Ambrosii Porkolab et Georgii de eadem Kerthwelyes, in eadem habitarum, vicinis et commetaneis ejusdem universis inibi legitime convocatis et signanter Bartholomaeo de Hrabocz, Nicolao de Possa, altero Nicolao de Thwssa, nobili Petro familiari egregii Mathiae de Sempse in persona ejusdem Mathiae domini sui, Gregorio Horváth dicto familiari nobilis Andreae de Banocz in eadem possessione Banocz commorantis, in persona ejusdem Andreae domini scilicet sui; item Georgio filio condam Pauli et Anthonio de eadem Kerthwelyes praesentibus accessissent et dum praefatus homo Vestrae Serenitatis dicto nostro testimonio praesente ea omnia et singula, quae in praetactis literis adjudicatoriis ejusdem Vestrae Serenitatis continentur, peragere et exequi facere voluisset: tunc primum ibidem *Sigismundus filius condam Andreae de Rakolez in persona nobilis dominae Barbarae filiae dicti condam Andreae de eadem Rakolez* universis rebus et bonis mobilibus ac juribus possessionariis in dicta possessione Kerthwelyes et alias ubivis habitis et existentibus allegasset, praetacta jura possessionaria atque bona non ipsum Ambrosium Porkolab dominum et *maritum ejusdem dominae*, sed *eandem dominam Barbaram sororem suam carnalem*, omnis juris titulo concernere, tandem mox et in continenti advenienti illuc praefato Ambrosio Porkolab; idem tam dictis universis rebus et bonis mobilibus quam etiam praescriptis juribus possessionariis in eadem Kerthwelyes et alias ubivis, in quibuscunque comitatibus intra ambitum huius regni Hungariae habitis occupationibus et stationibus eorundem et earundem contradixisset eosdemque vestrum regium et nostrum homines evaginato gladio ac ense nudo ostenso, vi et potentialiter repulisset. Item ibidem et eodem die sabbathi annotatus Georgius de praedicta Kerthwelyes modo simili portionibus suis possessionariis in eadem Kerthwelyes, aliis etiam ubivis et in quibuscunque comitatibus intra ambitum praedicti regni habitis et existentibus caeterisque rebus et bonis ejusdem mobilibus eosdem vestrum et nostrum hominem ab hujusee modi executione ostenso et extracto nudo gladio sua auctoritate potentialiter repulisset. Item die sequenti dominico scilicet proximo ante dictum festum Beati Thomae Apostoli nunc venturum ad faciem possessionis Rakolez vocatae, consequenterque portionum possessionariam annotatorum condam Petri de eadem Rakolez nec non Michaelis de praedicta Rakolez et Ladislai filii ejusdem ac Francisci de eadem Rakolez convictorum in eadem Rakolez in dicto comitatu Zempleniensi existenti habitarum modo simili vicinis et commetaneis ejusdem et praesertim nobilibus Simone Chonthos de Nathafalva, Anthonio de dicta Kerthwelyes, Laurentio de Zthara,

Nicolao de Thwssa, Bartholomaeo de Hrabocz, Johanne de Zthankocz et altero Johanne Literato de dicta Zthankocz universis inibi legitimis convocationibus factis ac eisdem praesentibus accessissent, et dum praefatus homo ipsius Vestrae Serenitatis antelato nostro testimonio semper praesente, praetacta jura possessionaria resque et bona ipsorum convictorum universa occupare easque et eadem praetitulo actori titulo pignoris statuere voluisset: tunc nobilis Michael de praedicta Rakolez suo nec non praefati Ladislai filii, item *Sigismundus de eadem Rakolez similiter suo ac Francisci carnalis et Ludovici de praedicta Rakolez fratris eorundem*, tum iidem in ipsorum tumque quidam Blasius Zwsko dictus familiaris annotatorum Sigismundi et Francisci et aliorum convictorum nominibus et in personis hujusmodi reambulationibus et statutionibus praetactorum jurium possessionariorum et bonorum in eadem Rakolez et aliis ubivis et in quibusunque comitatibus et possessionibus habitorum et existentium contradixissent. Evulsoque ac extracto numero trinario nudo gladio praefatos Vestrae Serenitatis et nostrum homines ab illinc repulissent sicque hujusmodi judiciariorum deliberationem et commissionem ipsius Vestrae Serenitatis continentiamque literarum vestrarum adjudicatoriarum sententionalium et alia omnia quae eisdem continerentur debita executioni mandari et effectui mancipari et perficere eosdem nusquam et nullo modo permisissent, ob quam quidem potentiariam repulsionem praefatus homo Vestrae Serenitatis dicto nostro . . . . seriem itaque hujusmodi repulsionis prout et quemadmodum per praefatos vestrum regium et nostrum homines nobis recitatum extitit, ad tricesimum secundum diem nunc proxime affuturum in eisdem literis adjudicatoriis praefixum eidem Vestrae Serenitati fideliter duximus rescribendi atque remittendi. Datum octavo die diei hujusmodi executionis et repulsionis praenotatarum, anno Domini millesimo quingentesimo sexto.

Serenissimo principi pro nobili Stephano filio Mathiae Asguthy de Kertwelyes contra nobiles Ludovicum fratrem carnalem condam Petri de Rakolez, in quem mortuo ipso condam Petro fratre suo praesens causa est condescensa et Ambrosium Porkolab de dicta Kertwelyes, Georgium de eadem, Michaellem de Rakolez et Ladislaum filium ejusdem ac Franciscum de eadem super quibusdam possessionariis repulsionem vestri regii et nostri hominum modo intrascripto facta ad terminum infrascriptum est reportanda relatio ad iudicem.

II.

Serenissimo principi Domino Wladislao Dei gratia Regi Hungariae et Bohemiae etc. Domino ipsorum gratiosissimo. Benedictus Kornis praepositus et conventus ecclesiae sanctae Crucis de Lelesz

orationes in Domino devotas perpetua cum fidelitate. Vestra noverit Serenitas, quod nos summo cum honore receptis literis Vestrae Serenitatis evocatoriis et insinuatoriis Budae in festo beati Anthonii confessoris proxime praeterito pro parte nobilium Lodoviei fratris carnalis condam Petri de Rakocz, Ambrosii Porkolab de Kertwelyes, Georgii de eadem Kertwelyes, Michaelis de dicta Rakocz ac Ladislai filii eiusdem et Francisci de eadem Rakocz gratiose et contra nobilem Stephanum filium Mathei Asgwyth de dicta Kertwelyes evocatione et insinuatione super quodam novo iudicio causae literis in eisdem denotatis confectis et emanatis, nobisque loquentibus et datis; quas habita seriei executione capite sigilli nostri consignantes exhibentibus restituimus. Juxta quidem continentias earundem mandatis ipsius Vestrae Serenitatis nobis literis in eisdem injunctis obedienter, ut tenemur, unacum Andrea de Hrabolez homine Vestrae Serenitatis literis in eisdem inter alios homines regios nominatim conscriptos unum ex nobis videlicet religiosum Petrum de Lelesz presbiterum ecclesiae nostrae conventualem ad praemissas evocationem et insinuationem exequendas nostro pro testimonio fidedignum duximus destinandum. Qui tandem exinde ad nos reversi nobis uniformiter retulerunt eo modo, quod idem homo Vestrae Serenitatis ipso nostro testimonio praesente, feria secunda proxima post Dominicam Laetare proxime praeteritam praefatum Stephanum filium Mathei Asgwyth de jam dicta Kertwelyes in domo habitationis suae in eadem Kerthwelyes habita literas ipsius Vestrae Serenitatis adjudicatorias sententiales contra praenominatos exponentes reportatas in eisdemque literis Vestrae Serenitatis denotatas simul cum cunctis earundem processibus exinde qualitercunque secutis exhibiturum contra annotatos Lodovicum, Ambrosium, Georgium, Michaellem, Ladislaum et Franciscum exponentes, causa in praemissa novum iudicium recepturum, ad tricesimum secundum diem diei evocationis huiusmodi ex hinc factae computando, Vestrae Serenitatis ubicunque tunc Deo duce constitueretur, evocasset in praesentiam, litis pendentia, si qua foret inter ipsos, non obstante insinuassetque ibidem eidem ut sive ipse termino in praedicto coram Vestra Serenitate compareat, praescriptasque literas Vestrae Serenitatis adjudicatorias sententiales simul cum praescriptis suis processibus exhibeat, sive non, ipsa Vestra Serenitas ad partis comparentis instantiam id faciet in promissis, quod juri videbitur expediri. Datum octavo die diei evocationis et insinuationis praenotatae. Anno domini millesimo quingentesimo septimo.

*

Az eddigiekből és a még alább következőkből kitűnik, hogy a Rákócziak nemzedékrendjének egy része következőleg alakúl:

Benedek 1409—1413.

(elődeit lásd az „Erdélyi Múzeum“ 1898 évi folyamának első füzetében.)

László 1436—1450			István				
Benedek, Mihály, Gábor 1506. 1509.			Pál 1468—1498	Gáspár 1468—1476	András 1468—1476 † 1506 előtt	Menyhért 1472—1476	
László 1506—1509.	György 1509.	István 1509.	Péter † 1506.	Lajos 1506—1507.	I. Zsigmond 1506. <i>a fejedelmi ág egyenes őse.</i>	Ferencz 1506.	Borbála* 1506. férje Porkoláb Ambrus 1506.
Mátyás 1509, János 1521, György stb.							

Ez a felfedezés nemesak hogy Zsigmond és Ferencz testvéreknek eddig ismeretlen atyját állapítja meg, de egyúttal arra is szolgál, hogy egy a Rákócziak családfájába egy pár év óta beleszúzott genealogiai tévedést helyreigazítson.

A „Turul“ 1884 évi folyamában olvastuk, hogy egy a vörösvári levéltárban őrzött okmány szerint I. Zsigmond és Ferencznek 1525-ben még Lajos, György és Márton nevű fivérei is voltak, kikről azt tartják, hogy Felső-Vadász vételében vagy nem voltak részesek vagy pedig akkortájt oly zsengekorúak, hogy neveiket a vételszerződésbe nem vették. Miután ez utóbbi feltételezés elég valószínűséggel és jogosúltsággal bírt, ennek következtében Lajos, György és Márton 1884 óta a Rákócziak összefüggő nemzedékrendi tábláján, mint I. Zsigmond és Ferencz fivérei szerepelnek. A fennebbi felfedezés halomra dönti ezt.

Tudjuk most, hogy I. Zsigmond már 1506-ban egy bírói bizottságot fegyveres kézzel a tárgyalási teremből kikergetett és hogy Borbála nevű nővére akkor már férjes nő volt; ebből pedig következik, hogy Rákóczi András e két gyermekének 1506-ban már érett korúnak kellett lennie. Miután azonban András akkor már nem élt, alig hihetjük, hogy még 1517-ben (midőn Zsigmond és Ferencz a vadászai birtokot vette) három zsenge korú gyermeke lett volna. Tudjuk azon kívül, hogy Zsigmond 1506-ban nem csak saját, hanem Ferencz nevű fivérének nevében is cselekedett. Ha még más három fivére lett volna, biztosra vehetjük, hogy még azon esetben is, ha zsenge korúak lettek volna, rájuk hivatkozott volna. Mindezekből majdnem apodiktikus bizonyossággal az tűnik ki, hogy

* E Borbálát Csoma József „Abaújvármegye nemes családjai“ cz. műve (470 old.) is ismeri. Nála it Porkoláb Ambrusnak a neje.

Rákóczi András csakis Zsigmond és Ferencz nevű fiukat hagyott hátra maga után és hogy a vörösvári okmányok „fratres“ kifejezése tágabb értelemben „rokonok“-nak veendő, mert hogy az eddig nem elég ismeretes mellékvonalokban 1525-ben egy Lajos, György és Márton létezhetett, korántsem tagadhatjuk. Ez állításnak egyik további bizonyítékát abban is találjuk, hogy I. Zsigmond egy a leleszi konventben őrzött okírat szerint¹ 1509-ben Rákóczi Mihálylyal és fiaival: László, György és Istvánnal két, a zemplénmegyei Morva nevű ősi birtokuknál fekvő malmot felosztott, mely alkalommal egyúttal fiának, Mátyásnak és *fivérének*, *Ferencznek* nevében működik. Itt sem említi a fennebbi állítólagos három más fivérét.

¹ V. ö. Csoma, Abaújvármegye nemes családai 471 old.

DR. WERTNER MÓR.